

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन

जालना जिल्हा

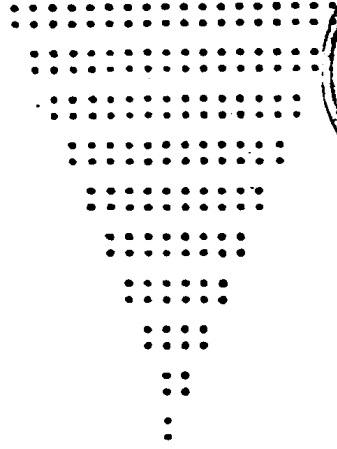
१९८९-९०

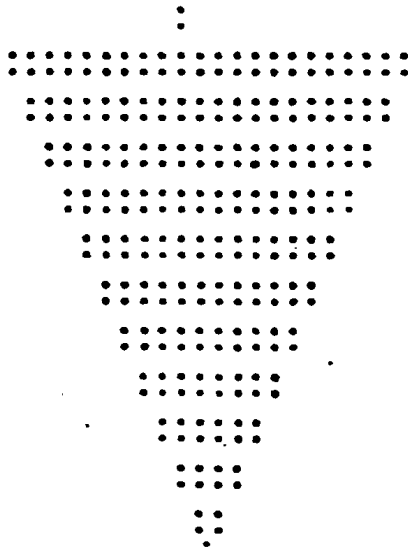
अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन,
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन
१९८९-९०
जालना
जिल्हा

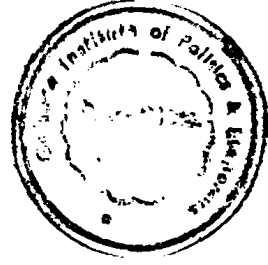
जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय
अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन
जालना

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन.

जिल्हा: जालना.

१९८२-९०

अनुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठ क्रमांक
<u>भाग-१</u>	
१] वृष्टीक्षोपात जिल्हा [सामान्य माहिती व महाराष्ट्राची तुलना]	१ ते ६
२] जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	१ ते २१
<u>भाग-२</u>	
१] जिल्हा सांख्यिकी गोळावारा [विविध माहितीचे सांख्यिकीय तक्ते]	१ ते १२८

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक कार्यालय १९८९-९०

दुसरी श्रेणीचा जिल्हा: जालना.

अ.क्र. बाब परिभाषा जालना जिल्हा महाराष्ट्र राज्य.

१. २. ३.

[एक] प्राकृतिक स्थानाः:-

अ] भौगोलिक स्थान.

१. उत्तर अक्षांश	अंश	१९.२३	१६.५३
२. पूर्व रेखांश	अंश	७५.५६.५	७२.६०.९
		१९८९	१९८७

ओरंगाबाद विकलठाणा.

ब] हवामान:-

१. किमान तपमान	सेल्सिअस	उ. ना.	१०.६	६.०
२. कमाल तपमान	"	उ. ना.	४०.१	४६.२
३. पर्जन्यमान [सरासरी] - मि. मीटर		१९८९	१९८९	
		७०६	उ. ना.	

क] प्रशासकीय विभाग:-

१. तालुके	संख्या	५	३०३
२. पंचायत समित्या	संख्या	५	२९८
३. टॅन्डिंग्स्ट तालुके	संख्या	१९८९-९०	१९८८-८९
		५	९०६
४. एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट.	संख्या	५	२९८
५. शहरे	संख्या	४	१०७
६. गावे [एकूण]	संख्या	९३३	४९,८३३
१] निर्जन	संख्या	१३	२,४७९
२] वस्ती असलेली	संख्या	९२०	२९,३५४
७. होत्राफळ	चौ. कि. मी.	७६१२.४	३,०७,६९०

[दोन] प्रशासकीय संस्था [३१.३.१९९०]

१. पंचायत समित्या	संख्या	५	२९८
२. महानगरपालिका	संख्या	-	११
३. नगरपरिषदा	संख्या	४	२२२
४. कटक मंडळे	संख्या	-	७
५. ग्रामपंचायती	संख्या	६६७	२५,१८२
६. पोलीस स्थानके	संख्या	१९८९-९०	३१,१३,९०
		१६	८१८
७. पोलीस आऊट पोस्ट	संख्या	१९८९-९०	३१,१३,९०
		२	१,४२५

[तीन] लोकसंख्या [१९८१ जनगणना]

१. ग्रामीण लोकसंख्या	आड्डे हजारत	८.७१	४,०७,९१
२. नागरी लोकसंख्या	"	१.६०	२,९९,९३
३. एकूण लोकसंख्या	"	१०.३०	६,२७,८४
४. अनियमित जातीच्या लोकसंख्या	"	६८	४४,८०
५. अनियमित जातीच्या लोकसंख्या एकीकृत लोकसंख्या टक्केवारी	"	६.५७	७.१४

१.	२.	३.	४.	५.
६]	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	२०	५७.७२
७]	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	टक्केवारी	१.९६	९.१९
८]	पुरूषी	आकडे हजारात	५.२३	३,२४,१५
९]	स्त्रिया	-----"	५,०७	३,०३,६९
१०]	स्त्रिया पुरूषा प्रमाण.	१००० पुरूषांमागे	९७०	९३७
११]	घनता	स्त्रियांचे प्रमाण. दर चौ. कि.मी.	१३५	२०४
१२]	<u>साक्षरतेचे प्रमाण:-</u>			
१]	एकूण.	टक्केवारी	३०.४९	४७.१८
२]	पुरूषा.	-----"	४५.५४	५८.७९
३]	स्त्रिया.	-----"	१४.९८	३४.७९
४]	राज्यामध्ये जिल्ह्याचा क्रमांक	संख्या.	२८	-----
१३]	<u>कृषि:-</u>		१९८४-८५	१९८८-८९
१]	भौगोलिक क्षेत्र.	हजार हेक्टर	७७३	३०,७५८
२]	जंगल व्याप्त क्षेत्र व त्यांची भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	टक्केवारी	५	५,४०३
३]	<u>शेतेतीला उपलब्ध नसलेली जमीन:-</u>			
अ]	बीगर शेती वापराखालील जमीन	हजार हेक्टर	२८	१,०७९
ब]	पडीत आणि लागवडीलायक नसलेली जमीन.	-----"	१०	१,७२५
	एकूण [अ + ब]	-----"	३८	२,८०४
४]	<u>पडीत जमीनी व्यतीरीक्त लागवड</u>			
	न केलेली इतर जमीन.			
१.	कायम गुरे चरणा आणि इतर	हजार हेक्टर	२९	१,५२३
२.	झाडे झाडपाखालील जमीन	-----"	६	१८०
३.	लागवडी योग्य परंतु पडीत जमीन	-----"	८	१,०२४
५]	<u>पडीत जमीन:-</u>			
१.	चाल पड	हजार हेक्टर	२२	९५९
२.	इतर पड	-----"	२७	१,०१४
६]	<u>पिकाखालील क्षेत्र:-</u>			
१.	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	६३८	१७,८५१
२.	दुसोटा क्षेत्र.	-----"	६७	२,८४१
३.	एकूण पिकाखालील क्षेत्र	-----"	७०५	२०,६९२
७]	<u>ओलीत क्षेत्र</u>		१९८४-८५	१९८८-८९
१.	निव्वळ ओलीत क्षेत्र.	हजार हेक्टर	५६	२,०९१
२.	एकूण ओलीत क्षेत्र.	-----"	७५	२,४४८

महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र [अन्नधान्ये]			
	हजार हेक्टर	४८५	१४, ४३५
		१९८५-८६	१९८५-८६
		अस्थाई	अंतिम.
९] वहीत धारणा जमोनी:			
१] २ हेक्टर पेक्षा कमी:	संख्याहजारात	१, ००१	४५, ४२५
२] २ ते १० हेक्टर	"	१, १३६	३२, ९७२
३] १० हेक्टर पेक्षा जास्त	"	६७	२, ४२२
१०] जमीन महसूल वसुली.	लाखा रुपये	१९८९-९०	१९८९-९०
		२३.५१	७, ९२९
११] जिल्हा परिषदांचा उपकर	हजार रुपये	३२.४७	उ. ना.
१२] पंचायत समित्यांचा उपकर	"	२०.५०	उ. ना.
[पांच] पशु संवर्धन [पशुगणना १९८७ अस्थाई]:-			
१] पशुधान.	संख्या हजारात	८२२	३३, ८८९
२] गायी व बैल	"	४३५	१६, ८८२
३] म्हशी व रेड	"	६३	४, ६०५
४] मेंढ्या.	"	५२	२, ७७४
५] घोळ्या	"	२४८	९, १०३
६] कोबंड्या व बदके.	"	१९९	२४, ६२७
[सहा] सहकार:-			
		३०. ६. १९९०	१९८९-९०
१. सहकारी संस्था	संख्या.	१, २१९	९८, १४८
२. प्राथमिक कृषी सहकारी पतसंस्था.	"	५७२	१८, ६६८
३. प्राथमिक कृषी सहकारी पतसंस्थांची संख्या	हजारात	२०३	७, ८२०
४. दुग्धा शाखा संस्था	संख्या	१२१	१३, ३५७
५. प्राथमिक कृषीपतसंस्थानी दिलेले कर्जे.	रुपये कोटीत.	१७. ९०	७५०
[सात] जलसिंचन:-			
पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभक्षेत्रे.			
		३०. ६. १९९० रोजी	३०. ६. १९९० रोजी
१] मोठे प्रकल्प.	संख्या.	—	२०
लाभक्षेत्रे.	हजार हेक्टर	—	उ. ना.
२] मध्यम प्रकल्प.	संख्या	७	१५६
लाभक्षेत्रे.	हजार हेक्टर	२२	उ. ना.
३] लघु प्रकल्प [पृष्ठभाग लाभक्षेत्रे.	संख्या	३९	१, ५३०
हजार हेक्टर	हजार हेक्टर	१३	उ. ना.
४] सिंचन विहीरीखाली मिजणारे क्षेत्र.	हजार हेक्टर	१९८४-८५	
		४२	१, १९९

१.	२.	३.	४.	५.
[आठ] उद्योग:-			<u>१९८९अखोर</u>	<u>१९८९ अखोर</u>
१]	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या. संख्या.		१६०	२६, ८१४
२]	नोंदणीकृत चाल कारखान्याची संख्या [उत्पादन चालू असलेले]	---	१३१	२३, ०५७
			<u>३०/९/१९९०</u>	
३]	साखार कारखान्यांची संख्या. [चालू असलेले खाजगी धारण] संख्या.		२	११६
४]	साखार कारखान्यांतील साखारेचे उत्पादन.	"०००"मे. टन	४५	२, ६२९
५]	सर्व मृत गिरण्याची संख्या.	संख्या.	१	१२२
[नव] वीज:-			<u>३१.३.१९९०</u>	<u>३१.३.१९९०</u>
१]	वीज पुरवठा केलेले शाहरे व छोडी संख्या		९१५	३९, ६६१
२]	विद्यतीकरण झालेल्या गावांची संख्या.	संख्या.	९११	३९, ३५४
३]	वीज पुरवठा केलेले पंपसंच	संख्या हजारात	४५	१, ४७५
			<u>३१.३.१९९०</u>	<u>३१.३.१९९०</u>
४]	गोबर गॅस संयंत्रा.	संख्या	१, ००२	उ. ना.
[दहा] सार्वजनिक आरोग्य:-			<u>१९८९</u>	<u>१९८९</u>
१]	स्पृणालये.	संख्या	६	७६८
२]	दवाखाने.	---	१७	१, ८९६
३]	प्राथमिक आरोग्य केंद्र	---	३३	१, ५३९
४]	प्राथमिक आरोग्य पथाके	---	३	८१ x
५]	स्वात्मिक बाल विकास योजना गट.	---	---	१०५
६]	अंगणावाडीत उपस्थात राहणारी मुले.	---	उ. ना	उ. ना.
x = प्राथमिक आरोग्य केंद्र म्हणून प्रेणी वाढ झाल्यामुळे संख्या कमी झाली				
[अकरा] शिक्षण:-			<u>१९८८-८९</u>	<u>३०.९.१९८९</u>
१]	एकूण प्राथमिक शाळा.	संख्या.	१, ०८०	५७, १५८
२]	एकी शिक्षाकी शाळा.	---	४४०	उ. ना.
३]	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारात	१६४	१०, ११५
४]	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक.	---	३	२६३
५]	प्राथमिक शाळांमध्ये प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या.	४९	३९
[बारा] दुय्यम शिक्षण:-				
१]	दुय्यम शाळा.	संख्या.	१०८	९, ४८०
२]	शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	४८	५, ६१५
३]	शाळेतील शिक्षक.	---	११५	१७५
४]	प्राथमिक शाळांमध्ये दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी.	संख्या	३१	३२

१.	२.	३.	४.	५.
<u>[तेरा] उच्च शिक्षण:-</u>			३०.९.१९८८	३०.९.१९८९
१]	संस्था.	संख्या.	५	२,६४९
२]	एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	६	१,६७८
<u>[चौदा] पौढ शिक्षण:-</u>			१९८९-९०	३०.९.१९८९
१]	पौढ शिक्षण केंद्र	संख्या	८००	२८,४८८
२]	पौढांची उपस्थाती	संख्या हजारात	२४	८६१
<u>ब] तांत्रिक शिक्षण</u>				
<u>औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था</u>			१९८८-८९	
१]	शासकीय व शासन सहाय्यीत संख्या.		२	११२
२]	इतर[खाजगी]	"	३२	११२
		उ.ना		९९
२]	शासकीय व शासन सहाय्यीत औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामध्ये मंजूर झालेल्या जागा.	संख्या	उ.ना	४२,८४४
<u>ग] तांत्रिक व व्यावसायिक शिक्षण संस्था.</u>			१९८८-८९	
१]	शासन व शासन सहाय्यीत संख्या.		१	१६६
२]	इतर[खाजगी]	"		५९७
३]	शासकीय व तांत्रिक व्यवसाय शिक्षण संस्थांची प्रवेशाक्षमता संख्या हजारात.		उ.ना	१५५
४]	अभियंत्यांची संख्या.	संख्या.	१५	उ.ना.
<u>[पंधरा] परिवहन आणि दळणावळण:-</u>			३१.३.१९९०	३१.३.१९९०
१]	एकूण रेल्वेमार्गाची लांबी.	कि.मी.	८८	५,४३४ (अस्थायी)
२]	रस्त्यांनी जोडलेली गावे.	संख्या.	उ.ना	उ.ना
३]	एकूण रस्त्यांची लांबी [पुष्ठांकित]	कि.मी.	२४१६.९३	१,७२,८५९
४]	राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	"		२,९७८
५]	राज्य महामार्गाची लांबी	"	७२६.६६	३०,७३७
६]	महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी.	"	९४७.८८	३८,५३९
७]	इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी.	"	८०५.०१	३७,९८४
८]	ग्रामीण रस्त्यांची लांबी.	"	६७६.६०	६२,६२१
<u>[सोळा] पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा:-</u>			१९८९-९०	१९८८-८९
	कठीण गावांची संख्या.	संख्या.	उ.ना	उ.ना.
१]	खोड्यांना केलेला पुरवठा	संख्या.	"	"
	अ] नळाचा पाणीपुरवठा.	"	"	"
	ब] कूप नलीका.	"	"	"
	क] विहीरी.	"	"	"
२]	ट्रॅकर्स, किंवा बैलगाडीने पुरवठा केली जाणारी गावे.	संख्या	"	"
३]	योजनेत समाविष्ट करावयाची गावे.	संख्या.	"	"
<u>[सतरा] धारबाधणी:-</u>			१९८९-९०.	१९८८-८९
	भामीहीन कामगारांसाठी बांधलेल्या झोपड्या.	संख्या.	उ.ना	उ.ना.

१.	२.	३.	४.	५.
[अठरा]	एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम:-		१९८९-९०	१९८२-८३
१]	दारिद्र्य रेषोखाली कुटुंबे.	संख्या लाखात.	०. ७३	४१
२]	१९८७-८८ मधील जने लाभार्थी.	संख्या	---	१,०८, ७४९
	नवीन लाभार्थी.	संख्या.	४, ५९७	१, २९, ३६९
[एकोणिस]	रोजगार निर्मिती:-		१९८९-९०	१९८९-९०
अ]	रोजगार हमी योजना.	मनुष्य दिवस [कोटीत]	०. १५५४	उ. ना.
ब]	राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम.	---	०. २८१	उ. ना.
क]	ग्रामीण भागीहीन रोजगार कार्यक्रम.	---	उ. ना.	उ. ना.
[द्विस]	आदिवासी कल्याणकारी योजना:-		१९८९-९०	१९८९-९०
	आदिवासीकरीता आश्रमशाळा.	संख्या.	निरंक	निरंक
[त्रकविस]	मागासवर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना:-		१९८९-९०	१९८९-९०
अ]	मागासवर्गीयांसाठी वसतीगृहे	संख्या.	४	उ. ना.
ब]	वसतीगृहे राहणारे विद्यार्थी.	---	२२५	उ. ना.
[चाविस]	जिल्हा नियोजन:-		१९८९-९०	१९८९-९०
१]	वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद	रुपये कोटीत.	९. ३८	२, १४०
२]	अनुशोधा भाल्न काढण्यासाठी तरतूद.	---	५. ९२	उ. ना.
[तिवीस]	नागरी पुरवठा		१९८९	१९८९-९०
१]	रास्त भावाची दुकाने.	संख्या	१, १२१	३५, १६९
२]	पुरविलेल्या एकूण साठा	"०००"मे. टन.	१९८९-९०	१९८९-९०
			१९	उ. ना.
३]	शासकीय गुदामे.	संख्या	१९८९	३०. ३. १९९०
४]	साठविण्याची क्षमता	"०००"मे. टन	१९	१, १७८
			१६	७२८

- टिप:- १] आकडे पुष्कळांत केल्याने बेरजा कदाचित जुळणारे नाहीत.
२] उ. ना= उपलब्ध नाही.
३] १९८४-८५ वर्षाची कृषि विषयक जिल्ह्यांची आकडेवारी अस्थाई स्वरूपाची आहे.